

EUS Oraheimo Hanna(VM), Mörttinen
Leena(VM), Vartia Laura(VM),
Kekäläinen Antti(VM), Lehtimäki
Jonne(VM) 08.12.2021

Asia

Komission tiedonanto talouspolitiikan koordinaation arviosta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

E 14/2020 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi 5.2.2020 tiedonannon, joka käynnisti säännönmukaisen arvion koordinaatiokehikon toiminnasta, mutta keskustelut keskeytyivät keväällä 2020 koronakriisiin. Komissio käynnisti keskustelut uudelleen julkaisemalla 19.10.2021 tiedonannon, jossa vedetään yhteen koronakriisin taloudellisia vaikutuksia ja kriisin opetuksia sekä tämän vaikutuksia talouspolitiikan koordinaatioon. Komissio esitteli tiedonantoa Ecofin-neuvostolle 9.11. ja euroryhmälle 8.11.

Tiedonanto käynnistää jäsenmaiden väliset keskustelut, joiden tarkoituksena on luoda eri osapuolten välille yhteisymmärrystä tulevan koordinaatiokehikon sisällöstä. Jäsenmaiden Ecofin-neuvostossa ja euroryhmässä ja niiden alaisissa työryhmissä käytävien keskustelujen lisäksi komissiolla on käynnissä vuoden loppuun saakka jatkuva julkinen konsultaatio, johon liittyvät kysymykset esitettiin tiedonannossa. Suomi ei tule ottamaan kysymyksiin kantaa julkisen portaalin kautta, vaan jäsenmaiden välisten keskustelujen odotetaan jatkuvan kevään 2022 ja mahdollisista lainsäädäntömuutoksista keskusteltaisiin syksyllä 2022.

Komissio tulee lisäksi vuoden 2022 ensimmäisen neljänneksen aikana antamaan jäsenmaille finanssipoliittista ohjausta jäsenmaiden vakaus- ja lähentymisohjelmien valmisteluun. Ohjauksessa otetaan huomioon maailmantaloudellinen tilanne, jäsenmaiden yksilölliset tilanteet sekä talouspolitiikan koordinaatiosta käytävät keskustelut.

Suomen kanta

Suomi osallistuu aktiivisesti jäsenmaiden välisiin keskusteluihin talouspolitiikan koordinaatiokehikon ja EU:n finanssipolitiikan sääntöjen toiminnasta ja kehittämisestä. Keskusteluissa Suomi suhtautuu avoimesti eri kysymysten ja vaihtoehtojen tutkimiseen EU-selonteon kannan mukaisesti.

Suomi muodostaa täsmennetympiä kantoja EU:n talouspolitiikan koordinaatiojärjestelmän ja finanssipoliittisen säännösten uudistamiseen konsultaatioiden

ja niihin liittyvien keskustelujen perusteella valtioneuvoston jatkokirjelmissä keväällä 2022.

Suomen kantoja on linjattu valtioneuvoston EU-selonteossa:

Talous- ja finanssipolitiikka

- Talous- ja rahaliitossa on ensisijaisen tärkeää, että vastuu talouspolitiikasta kuuluu jäsenvaltioille itselleen, perussopimusten mukaisesti. Tämän toteutuminen edellyttää, että jäsenmailla on aitoa talouspoliittista liikkumavaraa. Jäsenmaiden on kyettävä luomaan hyvinä aikoina itselleen liikkumavaraa huonoja aikoja varten. On tärkeää selvittää mahdollisuuksia monimutkaiseksi muodostuneen finanssipolitiikan sääntökehikon yksinkertaistamiseksi, perussopimuksia kuitenkin avaamatta. Varsinkin jäsenvaltioiden velkakestävyys sekä vaihtotaseiden mahdollisiin epätasapainoihin on keskityttävä entistä painokkaammin. Rahapolitiikan ja finanssipolitiikan keskinäinen yhteensopivuus on yhä tärkeämpää. Velkajärjestelyjen hallitun toteuttamisen edellytyksiä tulisi parantaa euroalueella. Talouspolitiikan sääntökehikon on mahdollistettava suhdannetilanteeseen nähden oikeinmitoitettun finanssipolitiikan harjoittaminen, mikä tulee ottaa huomioon, mikäli finanssipoliittista sopimusta ja sen roolia uudelleen tarkastellaan.
- EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen säännöt on luotu hillitsemään riskiä jäsenvaltioiden ylivelkaantumiselle ja siten ennaltaehkäisemään osaltaan rahapoliittisen itsenäisyyden rapautumista.

Ohjausjakso ja vihreä kasvu

- Jäsenvaltioiden talouspolitiikan koordinoinnissa eurooppalainen ohjausjakso on keskeinen. Eurooppalainen ohjausjakso on ensisijainen väline maiden välisten erojen tasaamiseksi, työllisyyden sekä sosiaalisen koheesion edistämiseksi ja euroalueen vakauden ylläpitämiseksi. Suomi tukee YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden (Agenda 2030) huomioimista osana eurooppalaista ohjausjaksoa ja pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan ohjausjakson toiminnan tasapainoiseen kehittämiseen niin, että se lähtökohtaisesti keskittyy talouspolitiikan koordinaatioon, mutta huomioi paremmin taloudellisten, sosiaalisten, työllisyys- ja ympäristötoimenpiteiden ja -politiikkojen vaikutukset toisiinsa sekä edistää ekologista jälleenrakentamista. Osana talouspolitiikan ohjausjaksoon liittyvää valmistelua käydään tiivistä vuoropuhelua eri tahojen, kuten työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Prosessi ei kuitenkaan saisi kokonaisuutena ylikuormittaa.
- Suomen tavoitteena on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä Euroopan unioni. EU on sitoutunut Pariisin ilmastopimuksen ja YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden (Agenda2030) toimeenpanoon. Covid-19-kriisi on korostanut tämän merkitystä. Tavoitteemme on unioni, joka on maailman kilpailukykyisin ja sosiaalisesti ehein ilmastoneutraali talous. Euroopan komission pyrkimys rakentaa vihreän kehityksen ohjelmalla (Green Deal) EU:sta oikeudenmukainen, hyvinvoiva ja ilmastoneutraali yhteiskunta vastaa hyvin Suomen tavoitteita.
- Talouden elpymistä tukeva rahoitus vauhdittaa osaltaan siirtymistä uuteen vaiheeseen, jossa Euroopan talouskehitys ja kilpailukyvyn kehittyminen

ankkuroituvat vihreään kasvuun ja digitaalisen talouteen. Siirtymä tulee toteuttaa sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla ja Euroopan keskeiseen voimavaraan, vahvaan inhimilliseen pääomaan, nojaten. Suomen EU-politiikka lähtee siitä, että unionin toiminta tukee hyvinvointiyhteiskunnan kehittämistä ja kansalaisten hyvinvoinnin vahvistamista.

Elpymisväline ja muut kriisitoimet

- Suomi korostaa, että covid-19-kriisin aiheuttamiin talousvaikutuksiin liittyvä elpymisväline on kertaluontoinen ja poikkeuksellinen kriisitoimi, jonka kesto ja käyttötarkoitus ovat selkeästi rajatut. Elpymisvälineen oikeusperusta on poikkeukselliseen kriisitilanteeseen vastaaminen. Elpymisväline toteutetaan EU:n perussopimus-, lainsäädäntö- ja toimielinkehikon sisällä, toimielinten välistä tasapainoa horjuttamatta. Suomi on hyväksynyt elpymisvälineen näillä reunaehdoilla. EU:n monivuotinen rahoituskehys on jatkossakin ensisijainen tapa rahoittaa unionin toimintaa.
- Covid-19-kriisin yhteydessä perustettu työttömyysriskien lieventämisen tukiväline (SURE) on poikkeuksellinen ja kertaluonteinen ratkaisu akuuttiin kriisiin vastaamiseksi. Mikäli keskustelu uusista pysyvistä järjestelyistä nousee EU-tasolla, tulee siihen varautua huolella selvittämällä järjestelyjen tarvetta, hyötyjä ja riskejä. Pysyviä muutoksia EU:n talouspolitiikan rakenteisiin ei tulisi tehdä vastauksena akuuttiin kriisiin. Yhteistyötä suhdannepolitiikan paremmaksi hallitsemiseksi finanssipolitiikassa voidaan lisätä myös jäsenvaltioiden keskinäisellä, erikseen sovittavalla samansuuntaisella toiminnalla.

Keskusteltaessa tiedonannosta ja osana ennakkovaikuttamistyötä Suomi korostaa selonteon ohella seuraavia näkökohtia:

EU:n finanssipoliittiset säännöt on luotu hillitsemään riskiä jäsenvaltioiden ylivelkaantumiselle. Jatkossa voitaisiin esimerkiksi tutkia mahdollisuuksia kasvattaa laajempien velkakestävyysarvioiden roolia komission arvioissa jäsenmaiden julkisen talouden tilasta ja julkisen talouden menettelyissä. Velkakestävyuden arviointiin on erilaisia metodologioita, joiden soveltuvuutta tulee myös arvioida jatkokeskusteluissa.

Talous- ja rahaliitossa on ensisijaisen tärkeää, että vastuu talouspolitiikasta kuuluu jäsenvaltioille itselleen, perussopimusten mukaisesti. Vastuu kestävästä finanssipolitiikasta on jokaisella jäsenvaltiolla, ja sitoutumista julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyttä vahvistaviin sääntöihin tulisi kasvattaa. Tätä on syytä tukea yhteisellä julkisen talouden valvonnalla, jotta vältetään vakavat virheet jotka saattaisivat olla riski yksittäisen jäsenmaan tai koko EU-/euroalueen vakaudelle.

Talouspolitiikan koordinaatiokehikko, erityisesti finanssipolitiikan säännöt, on muodostunut monimutkaiseksi kokonaisuudeksi. On tärkeää selvittää mahdollisuuksia kehikon yksinkertaistamiseksi, perussopimuksia kuitenkin avaamatta. Selvitystyö tulee aloittaa siitä, että katsotaan, kuinka paljon nykyinen lainsäädännön mukainen sääntökehikko joustaa. Myös taloudellisten seuraamusten, markkinoiden reagoimisen, ja positiivisten kannusteiden roolia tehokkaassa toimeenpanossa tulee arvioida jatkokeskusteluissa tarkasti peilaten niistä saatuihin kokemuksiin.

Talouspolitiikan sääntökehikon on mahdollistettava suhdannetilanteeseen nähden oikeinmitoitettun finanssipolitiikan harjoittaminen. Olisikin hyvä pohtia millaisia talouden indikaattoreita kehikossa käytetään ja miten niitä sovelletaan. Lisäksi tulee arvioida, miten yhteistyötä suhdannepolitiikan paremmaksi hallitsemiseksi finanssipolitiikassa voidaan lisätä jäsenvaltioiden keskinäisellä, erikseen sovittavalla samansuuntaisella toiminnalla.

EU:n ilmastotavoitteet vaativat laajamittaisia investointeja. Valtioneuvosto katsoo, että on syytä arvioida tarkasti vaihtoehtoja, joiden avulla tavoitteet on EU:n tasolla mahdollista saavuttaa. Nykyiset säännöt mahdollistavat mm. julkisten investointien huomioimisen arvioitaessa perussopimuksen alijäämä- ja velkakriteerin noudattamista ja lisäksi vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevässä osassa on investointilauseke, joka mahdollistaa poikkeamisen keskipitkän aikavälin tavoitteeseen johtavalta polulta.

Valtioneuvosto katsoo, että eurooppalainen ohjausjakso on ensisijainen väline makrotaloudellisten epätasapainojen poistamisessa ja uusien muodostumisen välttämässä ja yleisesti jäsenvaltioiden talouspolitiikan koordinoinnissa. Ohjausjakson puitteissa seurataan makrotalouden kehitystä, edistystä maakohtaisten suositusten etenemisessä sekä makrotaloudellisten epätasapainojen kehitystä jäsenvaltioissa. Makrotalouden epätasapainoilla (kuten työttömyydellä, yksityisen sektorin velkaantumisella ja rahoitussektorin vastuilla) on yhteys julkisen talouden kestävyteen. Makrotaloudellisten epätasapainojen huolellinen seuranta ja monenvälinen valvonta tulee varmistaa myös jatkossa. Jäsenvaltioiden velkakestävyys lisäksi vaihtotaseiden mahdollisiin epätasapainoihin on keskityttävä entistä painokkaammin. Ohjausjakso ei kuitenkaan saa kokonaisuutena ylikuormittaa.

Suomi korostaa, että covid-19-kriisin aiheuttamiin talousvaikutuksiin liittyvä elpymisväline on kertaluontoinen ja poikkeuksellinen kriisitoimi, jonka kesto ja käyttötarkoitukset ovat selkeästi rajatut. Kertaluontoisen elpymisvälineen merkittävin osa, elpymis- ja palautumistukiväline, ohjaa jäsenmaita tekemään eurooppalaisella ohjausjaksolla tunnistettuja rakenteellisia uudistuksia ja investointeja. Koska välineen toimeenpano on vasta alkuvaiheessa, siihen sisältyvien kannusteiden vaikuttavuudesta uudistusten ja investointien toimeenpanoon ei ole vielä tietoa. Jatkokeskusteluissa voidaan tarkastella avoimesti tukivälineen käytäntöjä, toimivuutta ja vaikutuksia eri näkökulmista. Mikäli keskustelu uusista pysyvistä järjestelyistä nousee EU-tasolla, tulee siihen varautua huolella selvittämällä järjestelyjen tarvetta, hyötyjä ja riskejä. Pysyviä muutoksia EU:n talouspolitiikan rakenteisiin ei tulisi tehdä vastauksena akuuttiin kriisiin.

Pääasiallinen sisältö

Taustaa

Euroopan komissio on avaamassa uudelleen keskustelun talouspolitiikan EU-koordinoinnin arvioinnista (economic governance review).

Talouspolitiikan EU-koordinaation arviointia on käsitelty valtioneuvoston E-selvityksessä E 14/2020 vp. Talous- ja finanssipolitiikan koordinaation perustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 121 artikla, jossa todetaan, että jäsenvaltiot pitävät talouspolitiikkaansa yhteistä etua koskevana asiana ja sovittavat talouspolitiikkansa yhteen neuvostossa. Jäsenvaltioiden

talouspolitiikkaa rajoittaa SEUT 126 artikla sekä pöytäkirja 12, joissa on määritetty alijäämä- ja velkakriteerit sekä jommankumman rikkoutumisen pohjalta käynnistytävä liiallisen alijäämän menettely (excessive deficit procedure, EDP).

Lisäksi EU:n jäsenmaiden talous- ja finanssipolitiikan ohjausta säätelee vakaus- ja kasvusopimus, joka jakautuu korjaavaan (asetus (EY) N:o 1467/97) ja ennaltaehkäisevään (asetus (EY) N:o 1466/97) osaan. Jäsenmaa on korjaavassa osassa, jos se on liiallisen alijäämän menettelyssä. Jos jäsenmaa ei ole liiallisen alijäämän menettelyssä, siihen pätevät vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevän osan säännöt. Ennaltaehkäisevän osan keskiössä on jäsenmaiden maakohtainen keskipitkän aikavälin tavoite (medium-term objective, MTO), joka asetetaan rakenteelliselle jäämälle (rakenteellinen jäämä kuvaa suhdannevaihteluiden vaikutuksesta puhdistettua julkisen talouden rahoitusjäämää), ja jonka toteutumista arvioidaan paitsi rakenteellisen jäämän myös menokehityksen avulla. Jos ennaltaehkäisevän osan sääntöjä rikotaan, niin jäsenmaan kohdalla voidaan käynnistää merkittävän poikkeaman menettely (significant deviation procedure, SDP).

Lisäksi tiedonannossa käsitellään makrotalouden epätasapainoa koskevaa menettelyä (macroeconomic imbalance procedure, MIP) (asetus (EU) N:o 1176/11). Makrotalouden epätasapainoa koskevalla menettelyllä pyritään havaitsemaan, ehkäisemään ja korjaamaan mahdollisesti haitallisia makrotalouden epätasapainoja, jotka voisivat vaikuttaa kielteisesti jonkin EU-maan, euroalueen tai koko EU:n talouden vakauteen. Menettelyn aloittaa komission varoituskansli, jossa määritellään ne maat, joilla komissio katsoo mahdollisesti olevan makrotalouden epätasapainoja. Komissio laatii perusteelliset tarkastelut siitä, onko jäsenvaltiossa epätasapainoja ja onko epätasapaino liiallinen. Mikäli jäsenvaltiolla todetaan olevan liiallisia epätasapainoja voi komissio esittää käynnistettäväksi menettelyn korjaavaan osaan liittyvän liiallista epätasapainoa koskevan menettelyn (excessive imbalance procedure, EIP).

Vakaus- ja kasvusopimusta ja talouspolitiikan koordinaatiota yleisemmin uudistettiin vuosina 2011–2013. Vuoden 2011 six-pack-muutokset pitivät sisällään seuraavat viisi asetusta ja yhden direktiivin:

- asetus (EU) N:o 1175/2011: Asetuksella muutettiin vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevää osaa koskevaa asetusta (EY) N:o 1466/97.
 - asetus (EU) N:o 1177/2011: Asetuksella muutettiin vakaus- ja kasvusopimuksen korjaavaa osaa koskevaa asetusta (EY) N:o 1467/97.
 - asetus (EU) N:o 1173/2011: Asetus mahdollisti sanktioiden antamisen euroalueen jäsenmaille julkisen talouden menettelyissä.
 - asetus (EU) N:o 1176/2011: Asetus luo kaikkia jäsenmaita koskevan makrotalouden epätasapainoja koskevan menettelyn.
 - asetus (EU) N:o 1174/2011: Asetus mahdollistaa sanktioiden antamisen euroalueen jäsenmaille makrotalouden liiallista epätasapainoa koskevassa menettelyssä.
- direktiivi 2011/85/EU: Direktiivillä säädettiin julkisen talouden tilastotiedoista, budjetin taustalla käytettävistä talousennusteista, numeerisista finanssipolitiikan säännöistä ja keskipitkän aikavälin budjettikehyksistä sekä finanssipolitiikan riippumattomien valvojen tehtävistä. Direktiivi on, yhdessä finanssipoliittisen sopimuksen (*fiscal compact*) kanssa, toimeenpantu Suomessa finanssipoliittisella lailla (laki talous- ja rahaliiton vakaudesta,

yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista, 869/2012) sekä JTS-asetuksella (asetus julkisen talouden suunnitelmasta, 120/2014).

Vuoden 2013 two-pack-asetuspaketti koski vain euromaita ja piti sisällään:

- asetus (EU) N:o 473/2013: Asetuksella luotiin euromaiden yhteinen budjettijakso, joka koskee jäsenmaiden alustavia talousarviosuunnitelmia (*draft budgetary plans, DBPs*) seuraavalle vuodelle. Sen mukaisesti euromaat toimittavat komissiolle alustavat talousarviosuunnitelmansa lokakuun puoliväliin mennessä. Jos komissio tällöin havaitsee jäsenmaan suunnitelman muodostavan erityisen vakavan poikkeaman vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimuksista, komissio voi pyytää jäsenmaalta uuden talousarviosuunnitelman. Tämän jälkeen komissio tekee arvion kaikista suunnitelmista marraskuun loppuun mennessä, minkä jälkeen euroryhmä käy niistä keskustelun ja tekee niitä koskevan julkilausuman.

- asetus (EU) N:o 472/2013: Asetuksella luotiin puitteet rahoitusvakauden osalta vaikeuksissa olevien tai vaikeuksien uhasta kärsivien, rahoitustukea saavien tai rahoitustukiohjelmasta irtautuvien jäsenvaltioiden tilanteen käsittelylle. Asetusta sovelletaan euroalueen maihin, joilla on vakavia ja rahoitusvakautta mahdollisesti horjuttavia taloudellisia vaikeuksia sekä euroalueen maihin, jotka pyytävät tai saavat rahoitustukea EU-mailta, muilta kuin EU-mailta, EU:n vakausmekanismeista tai kansainvälisiltä rahoituslaitoksilta. Asetuksen soveltamisalaan kuuluu kolmentyyppistä vahvistettua valvontaa: tiukennettu valvonta, makrotalouden sopeutusohjelma sekä ohjelman jälkeinen valvonta. Asetuksen mukaista valvontakehystä on sovellettu ERVV:stä ja ERVM:stä rahoitettuihin Irlantia ja Portugalia koskeviin ohjelmiin sekä EVM:stä rahoitettuihin Espanjaa ja Kyprosta koskeviin ohjelmiin sekä ERVV:stä että EVM:stä rahoitettuihin Kreikkaa koskeviin ohjelmiin.

Komission tiedonannon pääkohdat

Komission tulkinnan mukaan sen vuoden 2020 helmikuussa julkaiseman tiedonannon pääkohdat ovat yhä voimassa:

- i) julkisen talouden kestävyuden ja kasvun varmistaminen sekä makrotalouden epätasapainojen välttäminen,
- ii) talouspolitiikan tiiviimmän koordinoinnin erityisesti euroalueella ja jäsenvaltioiden taloudellisen suorituskyvyn lähentymisen edistäminen
- iii) makrotaloudellisen lähentymisen edistäminen EU:ssa.

Komission tiedonannon keskeinen sisältö on:

Finanssipoliittisessa kehikossa erityisesti jäsenvaltioiden seuranta on ollut tehokas palauttamaan jäsenmaita budjettikurin piiriin maiden leikattua alijäämiä ja supistettua velkasuhteita seurannan tuloksena. Korjaava osa on ollut ennaltaehkäisevää osaa tehokkaampi väline. Kehikkoa kuvattiin monimutkaiseksi ja huomautettiin osan sen indikaattoreista perustuvan havaitsemattomiin muutuksiin.

Makrotaloudellisen epätasapainon menettely kasvatti jäsenvaltioiden seurannan laajuutta, mutta sen yhteensovittaminen vakaus- ja kasvusopimuksen kanssa on ollut

epätäydellistä. Menettely ei ole ottanut tarpeeksi huomioon ilmastonmuutoksesta ja muista ympäristötekijöistä aiheutuvaa painetta. Menettely ei ole johtanut jäsenmaissa tarpeellisiin rakenteellisiin uudistuksiin.

Ratkaisuja euroalueen jäsenmaiden kohtaamiin vakaviin rahoitusvakausergelmiin (myös uhkaaviin) on kehitetty vuodesta 2010 lähtien ja tuloksena on ollut Euroopan vakausermekanismien perustaminen. Kaikki ne euroalueen maat, jotka ovat saaneet mekaniemista rahoitusta, ovat pystyneet palaamaan rahoitusmarkkinoille ja saaneet sen jälkeen rahoitusta kestettävällä korkotasolla. Mekaniemia voidaan kehittää muuttamalla ohjelmien luonnetta, vahvistamalla valtioiden omistajuutta ja kasvattamalla läpinäkyvyyttä ja tilivelvollisuutta.

Komission tiedonannon sisällöstä tarkemmin

Komissio toteaa, että sen vuonna 2020 viestimät päähaasteet ovat nyt entistäkin ajankohtaisempia, sillä pandemia on muuttanut talouden olosuhteita, minkä lisäksi on tärkeää edistää vihreää ja digitaalista siirtymää:

- 1) Jäsenmaiden julkiset velkasuhteet ovat kasvaneet entisestään
- 2) Julkisten investointien tulisi säilyä korkealla tasolla lähitulevaisuudessa
- 3) Suhdanteita tasaavat finanssipoliittiset sekä EU-tason politiikkatoimet ovat osoittautuneet erittäin tehokkaiksi välineiksi kriisin negatiivisten vaikutusten heikentämisessä
- 4) Tehdyt politiikkatoimet ovat korostaneet koordinoitun politiikan merkitystä sekä EU- ja jäsenvaltiotason toimien yhteisvaikutuksen kehittämistä.
- 5) Nopeassa tahdissa muuttuvat taloudelliset olot ovat osoittaneet, että havaitsemattomien muuttujien käyttäminen finanssipoliittisissa säännöissä tuottaa haasteita ja osa säännöistä ei sovi nopeasti muuttuviin olosuhteisiin.
- 6) Useat kriisiä edeltäneet makrotaloudelliset epätasapainot ovat kasvaneet ja samalla on syntynyt uusia. Oikea-aikainen reagoiminen on noussut entistäkin tärkeämmäksi.

EU:n finanssipoliittisten sääntöjen tulevaisuus

Komissio toteaa, että EU:n finanssipoliittisissa säännöissä tärkein haaste on (osan) jäsenvaltioista korkeiden julkisten velkatasojen supistaminen kestäväällä ja kasvuystävällisellä tavalla. Taloudellisten olojen sen salliessa jäsenvaltioiden tulisi velkatasoissa pyrkiä palaamaan supistuvalla kasvu-uralla ja tässä vahva talouden elpyminen on avainasemassa. Julkiset investoinnit ovat siinä olennaisen tärkeitä ja niitä tuetaan väliaikaisesti elpymis- ja palautumistukivälineellä (*Recovery and Resilience Facility, RRF*).

Komissio toteaa myös, että koordinoitun politiikan tuottama vakauttava vaikutus on ollut elintärkeää EU-alueelle kohdistuvan negatiivisen shokin heikentämisessä. Yleinen poikkeuslauseke mahdollisti koordinoitun finanssipoliittisen vastauksen kriisiin. Komissio huomauttaa, että finanssipoliittinen elvyttäminen vaikeina aikoina vaatii myös finanssipoliittisen puskurin rakentamisen parempina aikoina.

Komission tulkinnan mukaan sääntökehikon yksinkertaistaminen vaatii erityisesti voimakkaampaa jäsenvaltioiden vastuuta sekä parempaa toimeenpanoa.

Makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn tulevaisuus

Komissio toteaa, että makrotaloudellisten epätasapainojen estäminen ja korjaaminen parantavat jäsenmaiden kykyä vastata talouden shokkeihin ja tukevat taloudellista konvergenssia. Epätasapainoihin reagointi auttaa jäsenmaiden palautumista kriisistä ja vahvistaa pitkän aikavälin kasvua.

Vaikka menettely on lisännyt tietoutta makrotalouden epätasapainoista, se ei ole johtanut uudistuksiin jäsenmaissa, joissa on pysyviä epätasapainoja. Monenvälinen vuoropuhelu lisää kansallista sitoutumista poliittisiin toimiin, joita tarvitaan vastatessa tunnistettuihin heikkouksiin. Liiallista epätasapainoa koskevaa menettelyä ei ole koskaan käynnistetty yhdessäkään jäsenmaassa, joten komissio katsoo, että kaikkia makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn osia ei ole käytetty.

MIP:n ja vakaus- ja kasvusopimuksen yhteensovittamista ei ole aina hyödynnetty valvontakehikossa. Komission tulkinnan mukaan saattaisi olla mahdollista yhdistää toimia liittyen epätasapainoihin, mahdollisiin taloudellisiin kasvuhaasteisiin sekä julkisen velan riskeihin. Lisäksi komissio toteaa, että MIP ei toistaiseksi huomioi talouden uusia haasteita liittyen ilmastonmuutokseen sekä muihin ympäristötekijöihin.

Elpymis- ja palautumistukivälineestä opitut asiat

Komissio korostaa, että onnistuneesta finanssipoliittisesta koordinaatiosta sekä elpymis- ja palautumisvälineestä tulisi kerätä oppia tulevaisuutta varten ja hyödyntää sitä uutta finanssipoliittista kehikkoa suunniteltaessa. EU-tasolta lähtenyt aloite oli muodostaa suuren mittakaavan väline, jossa jäsenvaltiot saivat itse suunnitella maakohtaisia uudistuksia ja investointeja.

Komissio nostaa esille, että tämänkaltaisella välineellä on mahdollista kasvattaa jäsenvaltioiden kansallista omistajuutta uudistuksista ja investoinneista, mikä voi edistää toimeenpanoa. Komissio korostaa myös läpinäkyvän arviointi- ja valvontajärjestelmän ja siitä seuraavan molemminpuolisen luottamuksen merkitystä RRF:n toimeenpanossa. RRF:n avulla voidaan yhtäaikaaisesti saavuttaa EU-tasolla laajamittaisia edistysaskeleita määritellyille alueille, kuten vihreä siirtymä ja digitalisaatio, ja vastata jäsenvaltiokohtaisiin haasteisiin

Vihreän siirtymän ja digitaalisen muutoksen tukeminen

Tiedonannossa arvioidaan, että kaksoissiirtymän (vihreä ja digitaalinen) toteuttaminen edellyttäisi 650 miljardin euron vuosittaista lisäystä yksityisiin ja julkisiin investointeihin vuoteen 2030 asti. Suurin osa lisäinvestoinneista, n. 80 % eli n. 520 miljardia, olisi kohdistettava vihreään siirtymään.

Ilmasto- ja energiapolitiikan osuus olisi komission arvioiden mukaan n. 60 % koko lisäyksestä eli n. 390 mrd. Tällä tavoiteltaisiin ennen kaikkea hiilestä irtautumista, mutta samalla vastattaisiin kasvavan talouden tarpeisiin liittyen energiansaantiin ja kuljetusalaan. Muiden ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi vaadittavien investointien osuus komission laskelmissa olisi 130 mrd. vuodessa. Kyseinen arvio sisältää mm. biodiversiteetin, luonnonvarojen hallintaan ja kiertotalouden tavoitteisiin liittyvät investointitarpeet.

Digitaalisen muutoksen osalta komissio arvioi lisäinvestointien tarpeeksi 125 mrd. vuodessa. Luvussa ovat mukana mm. viestintäverkkojen, digitaalisten taitojen kehittämisen sekä keskeisten digitaalisten teknologioiden vaatimat investoinnit, mutta ei julkisten palveluiden digitalisaatiota.

Komissio tulee vuoden 2022 ensimmäisen neljänneksen aikana antamaan jäsenmaille finanssipoliittista ohjausta jäsenmaiden vakaus- ja lähentymisohjelmien valmisteluun. Ohjauksessa otetaan huomioon maailmantaloudellinen tilanne, jäsenmaiden yksilölliset tilanteet sekä talouspolitiikan koordinaatiosta käytävät keskustelut. Tavoitteena on lisäksi esittää mahdolliset muutokset talouspolitiikan EU-koordinaatioon siten, että asiasta olisi mahdollista saavuttaa laaja yhteisymmärrys hyvissä ajoin ennen vuotta 2023.

Jäsenvaltioille esitetyt keskustelun avainkohdat:

Komissio on koonnut jäsenmaille 11 avainkohtaa keskustelulle päivitetystä verkkokyselyssään. Lista on säilynyt lähes ennallaan helmikuun 2020 avauksesta, mutta kohdat 6 ja 11 on lisätty ja kohtaa 9 on muokattu.

Komissio kutsuu kaikkia osapuolia EU-instituutioista akateemiseen kenttään osallistumaan julkiseen keskusteluun talouspoliittisen koordinaation tulevaisuudesta. Keskustelua tullaan käymään asiaa käsittelevissä kokouksissa, työryhmissä ja verkossa täytettävässä kyselyssä. Vastauksia ja mielipiteitä otetaan vastaan vuoden 2021 loppuun asti. Komissio avaa verkkosivun, johon se kerää erilaisia tapahtumia ja tiedonantoja asiaan liittyen.

Komissio toteaa, että kaikkien osapuolien kuunteleminen on välttämätöntä laajalajaisen yhteisymmärryksen luomiselle. Jäsenmaiden, eurooppalaisten instituutioiden ja muiden osapuolten sitoutuminen on tärkeää tehokkaan valvontakehikon muodostamiselle. Komissio ottaa huomioon kaikki julkisessa keskustelussa esiin tuodut mielipiteet ja näkökannat.

Vuoden 2020 maaliskuussa voimaan asetetun vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen voimassaolo päättyy vuoden 2022 loppuun. Näin ollen on ajankohtaista arvioida finanssipoliittista kehikkoa ja säännöstöä sekä keskustella niiden tulevaisuudesta.

Tiedonannon kysymykset:

- 1) Kuinka koordinaatiojärjestelmää voidaan parantaa niin, että varmistetaan kestävä julkinen talous kaikissa jäsenmaissa ja edistetään makrotaloudellisten epätasapainojen poistumista ja vältetään uusien muodostuminen?
- 2) Kuinka varmistetaan vastuullinen ja kestävä finanssipolitiikka, joka turvaa pitkän aikavälin kestävyttä, mutta sallii suhdannevaihteluiden tasoittamisen lyhyellä aikavälillä?
- 3) Mikä rooli EU:n talouspolitiikan koordinaatiojärjestelmällä tulisi olla jäsenvaltioiden kannustamisessa rakenteellisiin uudistuksiin ja investointeihin, joita tarvitaan nykyisten ja tulevien taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöön liittyvien haasteiden selvittämiseksi kuitenkin samalla huolehtimalla velkakestävyydestä?

- 4) Kuinka EU:n talouspolitiikan koordinaatiojärjestelmää voidaan yksinkertaistaa ja parantaa sen toimeenpanon läpinäkyvyyttä?
- 5) Kuinka seurannassa voidaan keskittyä niihin jäsenmaihiin, joissa politiikkahaasteet ovat suurimmat ja samalla varmistaa laadukas dialogi ja osallistuminen?
- 6) Miten elpymis- ja palautumistukivälineen rakenteesta, hallinnasta ja toiminnasta voidaan oppia käytäntöjä, joilla voidaan kehittää koordinaatiota? Erityisesti tarkastelun kohteina ovat lisääntynyt omistajuus, molemminpuolinen luottamus, sääntöjen toimeenpano sekä taloudellisen ja finanssipoliittisen ulottuvuuden yhteisvaikutus.
- 7) Onko olemassa tilaa vahvistaa kansallisia finanssipolitiikan kehikkoja ja parantaa niiden vuorovaikutusta EU:n talouspolitiikan koordinaatiokehikon kanssa?
- 8) Kuinka talouspolitiikan koordinaatiojärjestelmä voi varmistaa tehokkaan toimeenpanon? Mikä tulisi olla taloudellisten seuraamusten, mainehaitan ja positiivisten kannusteiden rooli?
- 9) Miten koordinaatiojärjestelmä (sisältäen vakaus- ja kasvusopimuksen, makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn ja EU-ohjausjakson) pitäisi suunnitella pandemiakriisistä aiheutuneiden laajamittaisten vaikutusten sekä niiden johdosta perustettujen väliaikaisten politiikkavälineiden näkökulmasta?
- 10) Kuinka kehikossa tulisi ottaa huomioon euroalueen tarpeet ja tavoite talous- ja rahaliiton syventämisestä?
- 11) Kun katsotaan, miten pandemia on muokannut taloutta, mitä muita taloudellisia haasteita talouspolitiikan sääntökehikon pitäisi ottaa huomioon jo tunnistettujen haasteiden lisäksi?

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti hyväksyi 8.7.2021 päätöslausuman komission helmikuun 2020 tiedonannosta.

Kansallinen valmistelu

EU1-jaoston kirjallinen menettely 23.11.-25.11.2021
EU-ministerivaliokunta 9.12.2021

Eduskuntakäsittely

Eduskunnalle on annettu selvitys E 14/2020 vp komission 5.2.2020 antamasta tiedonannosta.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia arvioidaan ja niihin otetaan kantaa mahdollisten myöhemmässä vaiheessa tehtävien lainsäädäntöehdotusten yhteydessä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

European Commission: Commission relaunches the review of EU economic governance

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

kansainvälisten ja rahoitusmarkkina-asioiden alivaltiosihteeri Leena Mörttinen,
p. +358 295 530 021

VM/KO, Finanssineuvos Laura Vartia, p. +358 295 530 228

VM/EUS, Finanssiasiantuntija Hanna Oraheimo, p. +358 295 530 137

VM/KO, Neuvotteleva virkamies Antti Kekäläinen, p. +358 295 530 386

VM/EUS, Finanssiasiantuntija Jonne Lehtimäki, p. +358 295 530 522

etunimi.sukunimi@gov.fi

EUTORI-tunnus

EU/2021/1154, EU/2020/0087

Liitteet**Viite**

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
